

נחמה ויצחק

בסייעתא דשמיא | משפטים תשפ"ב | גליון מס' 128

האשה וילדיה תהיה לאדניה, (כ"א ד').

פירש רש"י וזה לשונו, אם אדניו יתן לו אשה, מכאן, שהרשות ביד רבו למסור לו שפחה כנענית להוליד ממנה עבדים. או אינו אלא בישראלית, תלמוד לומר **האשה וילדיה תהיה לאדניה**, הא אינו מדבר אלא בכנענית וכו', ע"כ.

ומבואר מדברי רש"י שמהא דכתיב **האשה וילדיה תהיה לאדניה**, ילפינן שמה שכתוב בפסוק לפני זה **שם אדניו יתן לו אשה** (לעבד), וילדה 'לו' בנים או בנות פירוש שהבנים הם של האדון, ולו דכתיב היינו לאדון, (ולא לו לעבד).

ויש לומר שדבר זה נרמז בטעמי המקרא (וכמבואר כבר כמה פעמים דהטעמים הם כדי להטעים ולהבין מהם פירוש המילות), שטעמיהם של תיבות **האשה וילדיה** הם מונח רביעי, פירוש שהאשה וילדיה יהיו מונחים איפה שהם רובצים (רביע פירושו רובץ), שזה אצל האדון.

***

אם רעה בעיני אדניה וגו', (כ"א ח').

רש"י בד"ה **אם רעה בעיני אדניה**, הביא המכילתא, וזה לשונו, שלא נשאה חן בעיניו לכנסה, ע"כ, פירוש דבעצם מה שכתוב כאן שהיא **רעה בעיני אדניה**, צריך ביאור מה רע שייך כאן בשפחה, ובהכרח צריך לומר שהרעה היא שלא נשאה חן בעיניו.

אכן צריך ביאור אמאי התורה צריכה לתת פתרון למה שאין היא מוצאת חן בעיניו.

והנראה דלשון של חן, מצינו גם בפרשת גירושין, דשם כתיב **והיה אם לא תמצא חן בעיניו** וכו' **וכתב לה ספר כריתות** וגו', והיינו דבאופן שאין מציאת חן התורה אמרה שיגרשנה, ואם כן הוא הדין כאן בשפחה, שאם היא **רעה בעיני אדניה**, היינו שסופו לגרשה, ומשום הכי אמרה תורה שלא ייעדנה, אלא **והפדה**.

ורמז לדבר יש לומר דהנה הטעם על תיבת **רעה** היא גרשיים, ובא לרמז שמפני שהיא **רעה**, פירושו גרשיים, שבסוף יגרשנה, אם כן אמרה תורה שלכתחילה **לא יעדה**.

***

וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה וגו', (כ"א כ"ב).

פרשה זו איירי במתכוין להרוג את זה והרג את זה, כמבואר ברש"י בסמוך בביאור מה שכתוב **נפש תחת נפש** האם זה נפש ממש, ונתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב, (ומשום

ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה.

ולכאורה צריך ביאור איזה כריתת ברית היה בזה שמשה זרק הדם על העם.

א

ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח, עיין רש"י, וזה לשונו, ויקח משה חצי הדם, מי חלקו, מלאך בא וחלקו, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור מה הקושיא מי חלקו, ובפשטות הקושיא היא דכאן כתיב **חצי**, משמע חציו ממש, ואיך ידע משה שזה חצי הדם בדיוק.

אכן אין זה קושיא, דאם היה ציווי למשה ליקח החצי, אין לו לעשות רק כמה שהוא יכול, וכמו שמבואר בבכורות ("ז:"), (בסוגיא של אפשר לצמצם), דהיכא דרחמנא אמר עביד כל היכי דמצית למיעבד נחא ליה, עיין שם.

ועיין בשפתי חכמים, שביאר קושיית רש"י מי חלקו, מדלא כתיב מקודם בקרא שחילק הדם לחצאין, ע"כ, אכן מכל מקום היכי מתיישב הקושי בזה שאמר שבא מלאך וחילקו, מכל מקום אינו מבואר בקרא שחלקו, ודו"ק, ועדיין צריך ביאור מהו קושיית רש"י מי חלקו.

ב

ויקח משה חצי הדם וישם באגנת, ולכאורה צריך ביאור מה דכתיב **אגנות** לשון רבים. ועיין רש"י ד"ה באגנות, וזה לשונו, שתי אגנות, אחד לחצי דם עולה, ואחד לחצי דם שלמים וכו', ע"כ, הרי לשון רבים, שהיו שתי אחת לעולה ואחת לשלמים.

אך עיין ברמב"ן שכתב, וזה לשונו, **וישם באגנת** וכו' ולכן אמה, כי חצי הדם שהיה דעתו ליתן על העם, שם בכלים ההם, ע"כ, מבואר דסבירא ליה שאגנות לשון רבים משום שהיה צריך הרבה כלים כדי לקבל הדם לזרוק על העם.

ועיין בהמשך דבריו שם, וזה לשונו, ור' אברהם, אמר כי באגנות ישמש בעבור שניהם, ע"כ, והיינו שהאבן עזרא מפרש **אגנת** לשון רבים, ששתי החצאין היו באגנות, וחצי הדם באגן אחד עבור העם, וחצי הדם השני באגן אחר כדי לזרוק על המזבח.

ועל זה הוסיף הרמב"ן, וזה לשונו, וכן דעת אונקלוס שתרגם במזרקי, ע"כ, פירוש דאונקלוס שתירגם **אגנת** מזרקי, הרי שפירש שזרקו מן האגנות, ומשמע להרמב"ן שאונקלוס מפרש אגנות כפירוש האבן עזרא, שזרקו מן האגנות, ויש כאן שתי זריקות אחת על העם ואחת על המזבח.

וצריך ביאור במאי פליגי הנך פירושים.

ג

וחצי הדם זרק על המזבח, עיין ברמב"ן, וזה לשונו, והחצי האחר זרק על המזבח, מן המזרקות, שקבל אותו בהם כדרך הקרבנות, ע"כ, ומבואר דסבירא ליה שהחצי שהוזכר כאן זה החצי השני שנשאר מן האגנות.

אכן עיין בהמשך הפרשה (אחר שמשה קרא את ספר הברית באזני העם, וענו ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע), כתיב **ויקח משה את הדם ויזרק על העם**, ופירש רש"י, וזה לשונו, **ויזרק**, ענין הזאה, ותרגמו זרק על מדבחה לכפרא על עמא, ע"כ, ועיין בשפתי חכמים, (והוא מהמזרחי), שהוסיף על פירוש רש"י וכתב, וזה לשונו, דכתיב לעיל **זרק**

על המזבח, ע"כ, ולכאורה צריך ביאור דהא הך קרא דכתיב **זרק על המזבח** קאי על החצי הדם השני.

ומוכח מפירוש רש"י (דלא כהרמב"ן), שמה שכתוב **וחצי הדם זרק על המזבח**, היינו אותו חצי גופא שקיבל באגנות ודו"ק.

ומבואר עוד שרש"י והרמב"ן פליגי בפירוש **ויזרק על העם**, האם זה על העם ממש, או שהזריקה הייתה על המזבח עבור העם.

ד

ונראה דבדין זה האיך היה הזאה על העם במדבר, האם הייתה ההזאה על המזבח עבור העם, וכמו שתירגם אונקלוס, וכדמשמע בפירוש רש"י, או שהיה על העם ממש, (כדעת הרמב"ן), נראה דכבר פליגי בזה רש"י והתוספות.

דהנה עיין במסכת כריתות (ט), שאמרו דאבותינו (במתן תורה), לא נכנסו לברית אלא במילה טבילה והרצאת דמים, ופירש רש"י דהרצאת דמים היינו זריקת דמים על המזבח, ע"כ.

והנה עיין בגמרא שם, דילפינן שהיה הרצאת דמים מדכתיב **וישלח את נערי בני ישראל** (וגו'), ולכאורה לפי רש"י צריך ביאור היכא כתיבא כאן שהיה זריקה על המזבח, וצריך לומר דהיינו מה דכתיב בהמשך **ויעלו עלת וגו' ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח**, הרי מבואר שמה שזרקו הדם על המזבח היה בזה הרצאת דמים על העם. ובהמשך הגמרא הקשו, אלא בטבילה מנא לך, דכתיב **ויקח משה חצי הדם ויזרק על העם**, ואין הזאה בלא טבילה, ע"כ, ולכאורה צריך ביאור הך קרא שמוכח בגמרא, דהא אין פסוק כזה 'ויקח משה חצי הדם ויזרוק על העם', דהא דכתיב **ויקח משה חצי הדם המשך הפסוק הוא וישם באגנת וגו'**, ובפסוק של **ויזרק על העם** רישא דקרא הוא **ויקח משה את הדם ויזרוק על העם**, ולכאורה צריך לומר שכוונתו הוא שמה שכתוב **ויקח משה חצי הדם** פירוש שאחר כך עם דם זה קיים **ויזרק על העם**, (וכמו ונתן הכסף וקם לו, עיין תוספות שבת, קכ"ח), ורש"י לשיטתיה כמו שפירש על התורה שמה שנזרק הדם על המזבח בעצם היה עבור העם.

אכן עיין בשיטה מקובצת שם שגרס **ויקח משה את הדם ויזרק על העם** (1).

והנה עיין תוספות שם, ד"ה ויזרוק על העם, וזה לשונו, שחטו עולות הרבה ושלמים הרבה שהספיק דמם לזרוק על כל אחד מישראל, ע"כ, ומבואר דסבירא ליה כדעת הרמב"ן שזרק על העם ממש, וכן דעת התוספות ביומא (ד), (ד"ה הזאה), שכתב להדיא שזרקו על כל העם, וכן עיין בתוספות נדרים ("ל"א:), ד"ה הנה דם הברית אשר כרת וכו', שגם משמע שהיה נתינת דם על העם ממש, עיין שם⁽²⁾.

ויש לומר שהתוספות גרסו כמו השיטה מקובצת דילפי שהיה טבילה מדכתיב **ויקח משה את הדם ויזרק על העם**, שהיה זריקה על העם ממש (ודלא כפירוש רש"י⁽³⁾).

(1) וכ"ה הגיר' ביבמות (מ"ו:).

(2) ולפי המבואר נראה שיש ליישב קו' המהרש"א בח"א שם, שהק' אהא דאמרו שנכנסו לברית בג' דברים מילה טבילה והרצאת דמים, וז"ל, צ"ע אמאי לא חשיב נמי שלא נכנסו לברית בלא הזאה, כדכת' ויזרק וגו', דהרצאת דמים לאו היינו הזאה, אלא זריקה על המזבח, כפרש"י וק"ל, ע"כ, והיינו שמקשה שיש דבר רביעי שעל ידו נכנסו אבותינו לברית, שהיה שם גם הזאת דמים, אכן לפי מה שפירשנו בדעת רש"י דהזאת דמים של העם הייתה ע"י זריקת הדם על המזבח עבור העם, א"ש דבאמת לא היו אלא ג' דברים, והרצאה והזאה חד הם, ודו"ק.

ונראה דגם לפי דעת התוס' יש ליישב קו' המהרש"א, דלדעת התוס' י"ל שהרצאה והזאה חד הוא, דהרצאת דמים אין זה מה שזרקו על המזבח, אלא מה שזרקו על העם, וקרי ליה הרצאה, והא שהביא הגמ' הפסוק **וישלח את נערי בני ישראל** היינו מה שכתוב בהמשך שם **ויקח חצי הדם וישם באגנת וכו'**, שזה החלק שזרקו על העם, ודו"ק.

(3) ולפי המבואר נראה דאפשר גם ליישב עוד קו' מהמהרש"א על רש"י, דעי' ר"ה ("ל"א:), דאיתא התם, אהך דתניא (בכריתות) גר שנתגייר בזמן הזה צריך שיפירש רובע לקינו, ועי' רש"י שם, צריך וכו', ככס כגר יהיה כאבותיכם, מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים והזאת דמים,

שרצה להרוג), או **נפש תחת נפש** פירושו ממון, דהמתכוין להרוג את זה והרג את זה פטוה, (דהרי לא רצה להרג את זה).

והנה מבואר שזה היה המקרה כאן, שרצה להכות את חבירו והכה את האשה, וצריך לומר שהיא הכניסה עצמה לשם.

ויש לומר שזה מרומז בטעמי המקרא, דהטעם על תיבת **ונגפו** הוא קדמא ואזלא, ואם כן יש לומר שפירוש הפסוק הוא **כי ינצו אנשים ונגפו** ואז קדמא ואזלא **אשה הרה וגו'**, שהיא הכניסה עצמה לשם ואז הכה אותה.

***

ויראו את אלקי ישראל וגו', (כ"ד י').

ויראו את אלקי ישראל, פירש רש"י וזה לשונו, נסתכלו והציצו ונתחייבו מיתה, אלא שלא רצה הקב"ה לערבב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהוא עד יום חנוכת המשכן, ולזקנים עד **ויהי העם כמתאוננים וגו' ותבער במ אש ה' ותאכל בקצה המחנה**, בקצינים שבמחנה, ע"כ.

ולכאורה מבואר שרק נדב ואביהוא והזקנים נענשו, והנה לפום ריהטא דקרא דכתיב **ויראו את אלקי ישראל**, משמע דקאי על הפסוק שלפני זה, ושם כתיב **ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל**, הרי שמשמע שגם משה ואהרן ראו, אבל על כל פנים לא נענשו, וצריך ביאור החילוק ביניהם.

וכן משמע שקאי רק על נדב ואביהוא ושבעים זקנים, ממה שכתב רש"י בסמוך, אהא דכתיב **ואל אצילי לא שלח ידו**, שפירש וזה לשונו, **ואל אצילי**, הם נדב ואביהוא והזקנים, **לא שלח ידו**, מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד, ע"כ, הרי שרק אלו היו ראויים להשתלח בהם ידו.

ועוד צריך ביאור מה בדיוק היה החטא כאן, במה שראו **שתחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר**, שעל זה היו ראויים לעונש מיתה.

והנה עיין בסמוך דכתיב **ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו**, ופירש רש"י, היו מסתכלין בו בלב גס, מתוך אכילה ושתייה, ע"כ, ולכאורה צריך ביאור מה הוא הך הסתכלות בלב גס שהיה להם.

והנראה דמה שכתוב **ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל**, היינו כל אחד במקום המיועד לו, דמשה היה לו מחיצה בפני

והנה לפי המבואר ברש"י שלא זרק חצי הדם על העם ממש רק על המזבח, ויליף לה מדכתיב ויקח משה חצי הדם וישם באגנת, ומבואר שאותו חצי הדם זרק על המזבח עבור העם, יוצא שרש"י פירש, שמשה לא לקח לכתחילה אלא חצי הדם מהצוואה, ואותו חצי הדם שם באגנות כדי לזרוק על המזבח עבור העם, ורק אחר שבני ישראל קיבלו התורה בנעשה ונשמע, אז זרק משה עבורם את הדם על המזבח, ובזה הם נכנסו לברית, וכמו שכתב רש"י (ד"ה באגנות), וזה לשונו, ומכאן למדו רבותינו, שנכנסו אבותינו לברית, במילה וטבילה והזאת דמים, שאין הזאה בלא טבילה, ע"כ.

ובזה נראה לבאר מה שהקשה רש"י מי חלקו, שמכיון שלא לקח אלא חצי הדם, מנא ידע עד היכן החצי שאז יפסיק ליקח, אלא ודאי שמלאך בא וחילקו.

אך לפי הרמב"ן והאבן עזרא אין כאן קושיא מי חילקו, דהא משה עצמו היה יכול לחלקו חצי בשביל העם וחצי בשביל המזבח, ורק לדעת רש"י שייך הקושיא מי חילקו, וכמו שנתבאר, דמשמע שלקח לכתחילה רק חצי הדם.

והנה דבר זה עצמו איך חילקו הדם, ומה עשו עם הדם שבאגנות, היה נראה לכאורה שזה מחלוקת תנאים, דעיין במכילתא דר' ישמעאל, לעיל בפרשת יתרו (פרשה ג'), ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום, וכו' נטל מדם העולה בשתי כוסות, חלק למקום וחלק לציבור, נטל מדם השלמים בשתי כוסות, חלק למקום וחלק לציבור, ע"כ⁴.

ולכאורה מבואר כאן להדיא כדעת הרמב"ן, שחצי הדם באגנות היה כדי לזרוק הדם ממש, וחצי השני היה כדי לזרוק על המזבח, וכמו דקאמר שהיה חלק למקום וחלק לציבור.

אכן עיין במכילתא דר' שמעון בר יוחאי, (פרשת משפטים), ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח, ויקח משה חצי הדם מלמד שנחלק הדם מאיליו, הרי מבואר כדעת רש"י שנחלק הדם מאיליו, (ולא שמשה חילקו).

והנה עוד יליף התם שהעולה טעונה כלי מדכתיב וישם באגנת, עיין שם, והנה אי נימא שמשה חילק הדם חצי וחצי, צריך ביאור הראיה שעולה טעונה כלי, דתינח לפי מה שכתב האבן עזרא, שהיו שתי אגנות, חד לעם וחד למזבח, שפיר יש ראייה שהעולה טעונה כלי, שחלק הדם שהלך למזבח גם היה בכלי, אבל לדעת הרמב"ן שמה ששם באגנות היה עבור העם, איך אפשר למילף מדכתיב וישם באגנת, שהעולה טעונה כלי, הרי אין זה חלק הדם של העולה, אלא החלק השני שצריך להזות בו על העם.

אכן לפי המבואר בדעת רש"י, שמה שהיה באגנות עבור העם זרק על המזבח, אתי שפיר מה שנקט דעולה טעונה כלי, דהך חצי של הדם שהיה באגנות יש בו דין עולה, אף שאותו החצי היה בשביל בני ישראל, מכל מקום הגיע דמו על המזבח, אכן לפי הרמב"ן קשה כנזכר.

ולכאורה צריך לומר דפליגי בזה ר' ישמעאל ור' שמעון, דלפי ר' שמעון מה שהיה באגנות הגיע למזבח, ויש לו דין עולה, מה שאין כן לפי ר' ישמעאל שחצי הדם שהיה

דכתיב ויקח משה את הדם ויזרק וגו', ואין הזאה בלא טבילה, והרצאת דמים דכתיב וחצי הדם זרק על המזבח, אף הם לא יכנסו אלא במילה וטבילה והרצאת דמים וכו', עיי"ש, ועי' מהרש"א שם שהק' דבכריתות לא הזכירו הזאת דמים, אלא רק הרצאת דמים, ומה שהזכירו הזאה היינו משום דאין הזאה בלא טבילה, ועוד הק' מש"כ רש"י דהרצאת דמים יליף מדכתיב וחצי הדם זרק וגו', ובכריתות מיייתי לה מדכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת וגו', עיי"ש.

ומבואר דהמהרש"א ס"ל (וכפי' בכריתות), שההרצאה והזאה שני דברים נפרדים הם, אכן לפי מה שביארנו שהרצאה והזאה דבר אחד הוא, א"ש דמה שכתב הזאת דמים, זה גופא ההרצאת דמים, דההרצאה הייתה ע"י שזרק הדם על המזבח עבור העם, וכמו שפירש להדיא הך פסוק של ויזרק חצי הדם וגו' דזה גופא היה ההרצאת דמים שהייתה הזאה עבור העם, ודו"ק.

(4) הנה מה דקאמר בשתי כוסות לכא' מבואר להדיא כדעת האבן עזרא שזהו אגנת לשון רבים.

עצמו, ואהרן בפני עצמו, ונדב ואביהוא ושבעים זקנים בפני עצמם, וכמו שכתב רש"י בפרשת יתרו, אהא דכתיב ויאמר אליו ה' לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל וגו', שלכל אחד היה מחיצה בפני עצמו, עיין שם.

ומבואר כאן בפרשה שהנך כהנים דכתיב בפרשת יתרו, הם נדב ואביהוא ושבעים זקנים, שהיה להם מחיצה בפני עצמם⁴.

והנה בפתיחת עשרת הדברות כתיב, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, ופירש רש"י, וזה לשונו, דבר אחר, לפי שנגלה בים כגבור מלחמה, ונגלה כאן כזקן מלא רחמים, שנאמר ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, זו הייתה לפניו בשעת השעבוד, וכעצם השמים משנגאלו, הואיל ואני משתנה במראות, אל תאמרו שתי רשויות הן, אנכי הוא אשר הוצאתיך ממצרים ועל הים, ע"כ.

ומבואר שבדיבור זה של אנכי וגו', יש חלק שמכוון כנגד אלו שראו שתחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר, ואלו שהיה להם התגלות זו, אצלם היה החשש שיחשבו שישנם שתי רשויות, ומשום הכי הזהיר אותם שאנכי ה' אלקיך.

ונראה שגילוי זה לא היה לכל העם, אלא לנדב ואביהוא ושבעים הזקנים בלבד, דהרי העם היו במחיצה בפני עצמם, ורק על נדב ואביהוא ושבעים זקנים, כתוב שראו שתחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר, ואם כן רק הם הוזהרו שלא יאמרו שישנם שתי רשויות, ודו"ק.

והנה לפי זה יש לבאר מה שכתוב ויראו וכו' ויחזו, פירוש שנדב ואביהוא ושבעים זקנים הסתכלו בו בלב גס, ומכיון שהיה ליבם גס, זה גרם שיהיה אצלם חשש של שתי רשויות, ומשום הכי היו ראויים לשלוח בהם יד, על המחשבה הזאת, ודו"ק.

אכן כל זה לא היה אצל משה ואהרן שלא היה ליבם גס.

ויש לומר שזהו מה שכתוב בפרשת יתרו ועלית אתה ואהרן עמך, ולכאורה צריך ביאור מהו עמך דהא אהרן היה במחיצה בפני עצמו, אלא יש לומר שעמך הוא שאהרן היה ביחד עם משה ואצלם לא יהיה שום ספיקות, ודו"ק.

באגנות היה בשביל העם, וחצי הדם השני היה בשביל המזבח, ודו"ק.
אכם זה קשה, דהך ילפותא, שהעולה טעונה כלי, דילפינן מדכתיב וישם באגנת, לכאורה היא אליבא דכולי עלמא, (ולא רק לר' שמעון), דעיין
מנחות (פ"ב): דמהך קרא ילפינן דגם עולה וגם שלמים טעונים כלי, עיין שם, ואם כן קשה לפי דעת הרמב"ן, דסבירא ליה שמן האגנות זרק על
העם, איך ילפינן דעולה טעונה כלי, דהעולה היינו החלק שזורקים על המזבח, ובזה לא כתוב שהיה בכלי.

ז

אכן נראה דאין כאן קושיא, דעיין בהמשך המכילתא דר' ישמעאל שם, וזה לשונו, שנאמר ויקח משה חצי הדם וישם באגנת, זה חלק למקום,
וחצי הדם זרק על המזבח, זה חלק לציבור, ע"כ⁵, ולכאורה צריך ביאור מה שכתב שמה היה באגנות הוא חלק המקום, ומה שזרק הוא חלק
הציבור, דלכאורה היה נראה להיפך, דבפשטות מה שהיה באגנות היה בשביל העם, ומה שנזרק על המזבח הוא בשביל המקום, וצריך ביאור.
אכן נראה דהרי כאן היה כריתת ברית, וכמו שכתוב ויזרק משה וכו' ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה, ונראה
דבכריתת ברית הוא שכל אחד נותן חלקו לשני, ומה שהיה חלק העם ניתן למקום, וחלק הקב"ה ניתן לעם, וזה גופא מורה על הברית ביניהם,
ודו"ק.

ולפי זה מבואר שפיר מה שכתוב וישם באגנת זה חלק המקום, היינו שהיה ראוי למקום אבל ניתן על העם, וכן מה שזרקו על המזבח בעצם
זה היה חלק הציבור, אבל נתנוהו למקום משום כריתת ברית, והשתא מדויק שפיר לשון המכילתא.
ולפי זה גם מיושב הא דילפינן שעולה טעונה כלי מדכתיב וישם באגנת, שהרי זה בעצם חלק שראוי לזריקה, שהרי זה חלק המקום, רק ניתן
על העם משום הברית כנזכר, ודו"ק.

והשתא מבואר שלפי דעת הרמב"ן יש לומר דבעצם בפרט זה שילפינן מכאן שעולה טעונה כלי, לא פליגי בה ר' ישמעאל ור' שמעון, ודו"ק.

ח

אכן עדיין צריך ביאור לפי דעת רש"י הא דאיתא במכילתא דר' ישמעאל הנזכר, שהיו שתי חלקים, חלק למקום וחלק לציבור, שנאמר ויקח
משה חצי הדם וישם באגנת זה חלק למקום, וחצי הדם זרק על המזבח זה חלק לציבור, דלפי דעת רש"י לא היה כאן שני חלקים.
אכן עיין בהגהות הגר"א שם, ומבואר לפי גירסתו דכך צריך לומר ויקח משה חצי הדם וישם באגנת זה חלק לציבור, וחצי הדם זרק על המזבח
זה חלק למקום לציבור, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור מה שכתב שזה חלק למקום ולציבור, אמאי הזכיר שניהם, ועוד קשה לפי גירסתו שחצי הדם ששם באגנות זה חלק
לציבור, אם כן איך ילפינן מכאן שעולה טעונה כלי, הרי חלק דם זה שהיה באגנות הינו לציבור ואין זה חלק גבוה כלל.

אכן נראה לבאר דבריו כפירוש רש"י, וכמו שתירגם אונקלוס, שזירק על העם לא היה על העם ממש, אלא שהיה על המזבח עבור העם,
והנה מה שקיבל באגנות זה היה חלק הציבור, וכמו שפירש רש"י להזות על העם, ומה שכתב וחצי הדם זרק על המזבח קאי על אותו חצי הדם
ממש שהיה באגנות שזרק על המזבח, והשתא הווי שתי הנתינות ביחד, הנתינה לעם על המזבח עבור העם, ונתינה זו גופא היא למקום, נמצא
שזירוק הוא למקום ולציבור, למקום - שהגיע דמו על המזבח, ולציבור - שבא לכפר על העם, ודו"ק⁶.

ובביאור הדבר, אמאי נחשב הזריקה למקום ולציבור, יש לומר דהנה כאן איירי בכריתת ברית, וברית פירושו הוא ששניהם הם ביחד, ואם כן
מה שניתן על המזבח בשביל המקום ובשביל העם בחדא מחתא זה גופא הכריתת ברית שאינם חלוקים, ודו"ק.

ונראה שזה מה שכתוב כאן שמשוה אמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם וגו', שזה שהיה בנתינה אחת זה גופא מראה על ברית ביניהם,
(ויש לומר שזה גם הענין שלקח חצי בשביל להזות על העם, להראות בזה שהעם לבד הם רק חצי, דעכשיו אחר שקיבלו עליהם הנעשה ונשמע
הם חד עם המקום), ודו"ק.

(5) ועי' ויק"ר (פ"ז, ונפש כי תחטא וכו').

(6) ומה דקאמר שני כלים לעולה ושני כלים לשלמים, י"ל שזה כלי אחד כמין שני כלים, וכהא דאיתא בעירובין (ע"א), ודו"ק.

ברכת מזל טוב

להאברך החשוב יגע ועמל בתורה, מרביץ תורה לעדרים, חוט של חסד משוך על פניו,

הרב שמואל בנימין בלזי שליט"א

ולאביו רבינו ראש הישיבה שליט"א

לרגל הולדת הבן/הנכד

יתן ה' ויזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים

טובים לתפארת המשפחה.

בני הישיבה